

**JAARVERSLAG
2025**

Interlokale
Vereniging
Kenniscentrum
Vlaamse Steden

Inhoud

Werkgroep OBMI	3	Stadsgenoten	18
Werking Opvolging Realisatie BestuursAkkoord	4	Herijkingsopdracht Digitale transitie	19
Datamaturiteit in de stedelijke organisatie	5	Lerend netwerk Mensgericht ontwerpen van dienstverlening	20
KBO-sessies Risicobeheersing	6	Werkgroep NIS2	21
Werkgroep GDPR	7	Life+ Integrated Projects Climate Action: project BE-REEL! – lokale langetermijn renovatiestrategie	22
Traject Impactmeting	8	Uitwisseling plan van aanpak klimaatuitdaging publiek patrimonium	23
DEMaD	9	Klimaatgovernance	24
Interstedelijke Reflectiegroep Europa	10	CapaCITIES 2.0	25
Speerpuntenprogramma	11	Het Kenniscentrum als gesprekspartner voor de Vlaamse Regering en de minister bevoegd voor stedenbeleid en zijn/haar administratie	26
Automatische rechtentoekenning	12	Communicatie	27
City Deal Rechtenverkenner 2.0	13	Het veranderend speelveld vraagt een andere overheid	28
City Deal E-inclusion by Design	14	Afrekening 2025	29
Duurzame lokale energieproductie	15		
Lerend Netwerk InnoFiNS	16		
Smart Flanders	17		

Werkgroep OBMI

OBMI staat voor *O(mgevings)-, B(eleids-) en M(angement)informatie*, het kader waarbinnen de steden samenwerken. De werkgroep OBMI, die in 2015 werd opgericht op initiatief van het secretarissenoverleg van de centrumsteden, kwam in 2025 7 keer samen en focuste op de verdere uitbouw van de 'Stad in Cijfers'-websites. Daarbij lag de nadruk op het ontsluiten van nieuwe databronnen, het ontwikkelen van overzichtelijke dashboards en het opstellen van uitgebreide rapporten. Hoewel elke stad een eigen databank beheert, wordt het volledige ontwikkelingstraject gezamenlijk doorlopen, waardoor het project tegelijk fungeert als een proces van capacity building voor alle centrumsteden. Steden verkenden en evalueerden nieuwe functionaliteiten in de gebruikte software, zoals de Stories en het interactieve drieluik. Onder impuls van de stad Antwerpen werden alle rapporten die in het kader van de stads- en gemeentemonitor waren opgesteld, omgezet naar Stories. Ook de intensieve samenwerking met Provincies in Cijfers werd in 2025 verdergezet, onder meer rond het veilig uitwisselen van gegevens uit het rijksregister. Daarnaast kreeg de actieve dialoog met Fluvius over (open) data opnieuw vorm, met concrete resultaten. Op vraag van de deelnemende steden werd in het najaar van 2024 bovendien het traject rond impactmeting opgestart, waarover verder meer.

→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN DE
ACTIVITEITEN VAN DE WERKGROEP OBMI

Werking Opvolging Realisatie BestuursAkkoord

SET
GOALS

TAKE
ACTION

ORBA staat voor 'Opvolging Realisatie BestuursAkkoord'. Het is de naam van de werkgroep en tevens de naam van de softwaretoepassing waarmee 9 centrumsteden, 3 andere lokale besturen en 1 zorgbedrijf aan de hand van indicatoren, acties en projecten de voortgang van de verwezenlijkingen van het meerjarenplan monitoren.

De werkgroep ORBA is meerdere jaren geleden opgericht voor alle centrumsteden en de overige ORBA-tool-gebruikers, en wordt gefaciliteerd en ondersteund door het Kenniscentrum. Deze werkgroep focust op 2 sporen om de maturiteit van project- en beleidsmonitoring jaar na jaar te verhogen: (1) het inhoudelijke spoor (bestaande uit o.a. kennisdeling, opleidingen, kennisopbouw, goede praktijken) en (2) het tooling-spoor (werken rond project- en beleids-toolingmogelijkheden).

In 2025 kwam deze werkgroep 8 keer samen (inclusief opleiding en workshops). De volgende trajecten stonden centraal:

- Opleiding rond indicatoren meerjarenplan (in samenwerking met Agentschap Binnenlands Bestuur);
- Kennisdeling en demo's rond project-/programma-/portfoliomanagement en opmaak meerjarenplannen;
- Overheidsopdrachtenbegeleiding inzake het contract voor de ORBA-softwaretoepassing;
- Project voor toekomstige toolingmogelijkheden.

→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN DE WERKZAAMHEDEN VAN DE WERKGROEP ORBA

Eind 2021 en begin 2022 onderzocht het Kenniscentrum, samen met de centrumsteden en de VGC, de haalbaarheid van een gezamenlijk datawarehousetraject dat afgestemd is op de draagkracht van elke stad. Na een grondige analyse van de situatie in alle deelnemende steden ging een taskforce na in welke mate het spoor Datawarehouse kon worden opgenomen in het meerjarenprogramma 2022-2026 en hoe dit concreet vorm kon krijgen. In december 2022 rondde de taskforce dit verkennend traject af met het voorstel om de samenwerking rond deze uitdaging verder te zetten binnen een afzonderlijk werkspoor 'Datamaturiteit in de stedelijke organisatie', ondergebracht in het deelprogramma OBMi van het meerjarenprogramma 2022-2026.

Na het ontwikkelen van een gezamenlijk begrippenkader werd in 2025 sterk ingezet op het verhogen van de datageletterdheid binnen de stedelijke organisaties. Het Kenniscentrum lanceerde in het voorjaar een opdracht voor een behoefteanalyse ter voorbereiding van een opleidingenreeks rond datageletterdheid. In samenwerking met de geselecteerde opdrachtnemer werden de noden via een reeks workshops en een online bevraging gedetailleerd in kaart gebracht. Parallel daaraan werd gewerkt aan het correct capteren van informatiebehoeften. Tijdens een korte, door de stad Antwerpen getrokken workshopreeks werd intensief ingezoomd op deze thematiek.

→ [JE VINDT HIER HET EINDRAPPORT ROND DE BEHOEFTEANALYSE](#)

→ [JE VINDT HIER MEER INFORMATIE OVER DE WORKSHOPREEKS INFORMATIEBEHOEFTE](#)

Datamaturiteit in de stedelijke organisatie

KBO-sessies Risicobeheersing

KBO staat voor 'Kwaliteit, Beleid & Organisatiebeheersing'. In samenwerking met een externe partner, TNU Connect, zette het Kenniscentrum een KBO-werking op voor de centrumsteden, om op die manier de maturiteit en kennis op dit vlak verder te verhogen, te netwerken en goede praktijken en inzichten te delen. In 2025 werkten we volledig rond het thema 'risicomanagement'. Tijdens 4 netwerk-/opleidingssessies doorheen het jaar deelden de organisatoren kennis, tips en tools. De steden zelf wisselden op interactieve wijze inzichten, goede praktijken en praktische tips uit om elkaar te inspireren. De 4 thema's die we behandelden waren: risicomanagement op het vlak van bedrijfscontinuïteit en cyber, op het vlak van integriteit, op het vlak van klimaat en op juridisch vlak. De geplande netwerkdag van 18 december 2025 moest door onverwachte omstandigheden verplaatst worden naar februari 2026. Die dag staat in het teken van interne audit en continue verbetering.

[→ JE VINDT HIER MEER INFORMATIE OVER DE KBO-WERKING](#)

Werkgroep GDPR

Op 25 mei 2018 trad de General Data Protection Regulation (GDPR) in heel de Europese Unie in werking. Die datum ligt ondertussen al even achter ons, maar de nood aan samenwerking en informatie-uitwisseling rond dit thema bestaat nog steeds. Daarom organiseerde het Kenniscentrum de daaropvolgende jaren steeds een aantal workshops gerelateerd aan het thema. Eind 2021 werd besloten de workshopreeks om te vormen tot een volwaardige werkgroep. In de werkgroep wordt actief samengewerkt rond informatieveiligheid. De steden bouwen samen aan een bibliotheek met standaarddocumenten, delen goede praktijken en leggen elkaar nieuwe uitdagingen voor. In 2025 werd onder meer dieper ingegaan op de aankomende NIS2-richtlijn, het privacy-conform inrichten van Copilot en een sluitend kader rond het doorgeven van persoonsgegevens aan advocaten. Daarnaast werd actief samengewerkt aan een gezamenlijk advies over de protocollen en werd de verwerkersovereenkomst opgesteld in het kader van de gegevensuitwisseling bij de Stads- en Gemeentemonitor.

De werkgroep vergaderde in 2025 4 keer.

[→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN DE WERKZAAMHEDEN VAN DE WERKGROEP GDPR](#)

Binnen de werkgroep OBMi startten we op vraag van de steden het traject rond impactmeting op. Dit traject heeft tot doel de maturiteit rond impactmeting en impactevaluatie van diverse projecten, programma's, thema's en beleidsdoelstellingen bij de steden te verhogen, aan de hand van maatgerichte coaching, kennisdeling en opleidingen. Op die manier kunnen de steden onder meer diepgaander inzicht krijgen in wat wel en niet werkt, meer gefundeerde beslissingen nemen, tijdiger beleid en financiën bijsturen, stakeholders beter informeren en motiveren, enz. Het Kenniscentrum voerde in het najaar van 2024 reeds een vooronderzoek alsook een maturiteitsinschatting en behoefteanalyse uit bij de steden omtrent dit topic. De uitrol van dit traject vond in 2025 plaats. Het traject bestond uit een reeks van 4 maatgerichte, interactieve opleidingen rond impactmeting. Deze werden gegeven door een externe partner (ACE Europe) in samenwerking met het Kenniscentrum.

→ JE VINDT HIER MEER INFORMATIE OVER
DE OPLEIDINGENREEKS ROND IMPACTMETING

Traject Impactmeting

DEMaD

DEMaD staat voor Duurzaamheids- en effectiviteitsmeting binnen de Maatschappelijke Dienstverlening. De doelstelling van het DEMaD-traject is de monitoring van de maatschappelijke dienstverlening binnen de sociale diensten van de centrumsteden te bevorderen. Hiertoe richtte het Kenniscentrum op vraag van de steden een stuurgroep op. Meer concreet wensen de steden binnen dit traject (1) het leefloon (o.a. evoluties, duurtijd, duurzame uitstroom naar activering, her-instroom) en (2) de take-up van jeugdzorgverlaters beter te monitoren, om op die manier betere inzichten te verwerven, sneller beleid te kunnen bijsturen, beter te kunnen benchmarken en te leren van elkaar. De bedoeling is dat dit traject een helder, degelijk dashboard of rapport zal opleveren.

Na een voorbereidend traject van de steden Aalst, Kortrijk, Turnhout en Oostende, testcases en stakeholderanalyse in de voorbije jaren, werkten we in 2025 vooral aan de scope-afbakening, het bepalen van de kernindicatoren en een verkennend onderzoek bij de dataspecialisten van de steden. In 2026 zullen we samen met de steden dit traject verder uitvoeren om op die manier het dashboard/rapport te kunnen vormgeven.

[→ JE VINDT HIER MEER INFORMATIE OVER HET DEMAD-TRAJECT](#)

A large European Union flag is flying in the foreground on the left. In the background, a modern building with a glass and metal facade is visible. A row of smaller EU flags on poles is lined up in the courtyard area on the right. The sky is clear and blue.

Interstedelijke Reflectiegroep Europa

We zetten in op het brede thema van de subsidiewerking in steden. Projectsubsiëring is immers een dagelijkse praktijk in de steden en VGC, om financiële beleidsruimte te creëren voor de realisatie van de voorgenomen acties van het meerjarenplan. Naast provinciale en Vlaamse subsidies trekken de meeste steden ook Europese fondsen aan om ambities uit hun bestuursakkoord te realiseren. Vanuit deze vaststelling werkt het Kenniscentrum binnen deze groep rond 3 prioriteiten: (1) de informatie-uitwisseling tussen de centrumsteden en VGC over de organisatie van subsidie- en Europawerking in de eigen organisatie, (2) de verdere uitbouw van expertise inzake subsidiewerving en (3) de kennisopbouw rond nieuw Europees beleid gekoppeld aan een sterkere positionering van de centrumsteden op het Europese forum. De steden en VGC delen in deze groep goede praktijken, stemmen af over instrumenten en ondersteuning die ze nodig hebben om hun taak uit te voeren en gaan in debat met subsidieverleners over ervaringen, aspecten als indieningsvoorwaarden, en wenselijke thema's voor subsidie-oproepen. In 2025 stond de voorbereiding van het nieuwe Meerjarig Financieel Kader 2028-2034 van de Europese Unie prominent op de agenda. Het Kenniscentrum coördineerde een proces dat ertoe heeft geleid dat 21 grote Belgische steden het document "Belgische steden zijn bondgenoten. Kernstandpunt van de Belgische steden ten aanzien van het voorstel van Meerjarig Financieel Kader 2028-2034 van de Europese Commissie" onderschreven. Dit standpunt werd overgemaakt aan de eerste minister en onder de aandacht gebracht van Europese beleidsmakers die betrokken zijn bij de MFK-onderhandelingen.

→ JE VINDT HIER HET STANDPUNT

Speerpuntenprogramma

Geïnspireerd op de Nederlandse Smart City Strategie en de Agenda Stad, onderzocht het Kenniscentrum in de stuurgroep Smart Portraits samen met de steden de haalbaarheid van een speerpuntenprogramma Smart Cities. Aan de hand van een uitgebreide vragenlijst werd op zoek gegaan naar een gezamenlijk gedragen thema. In het najaar van 2019 werd gekozen te focussen op het thema rechtentoekening en de onderdelen automatische rechtentoekening en rechtenverkenning verder te verkennen. Tegelijk werd in het najaar van 2020 het onderzoek gestart naar andere mogelijke speerpunthema's voor een volgende City Deal. Er werd gekozen voor de thema's e-inclusie, mobiliteit, water en lokale energieproductie. Daarbij werd per thema telkens op zoek gegaan naar een gezamenlijke maatschappelijke uitdaging voor steden via 'snuffelrondes'. In 2025 werd vooral ingezet op continuering en disseminatie van de resultaten uit het speerpuntenprogramma. Er kwam een eindrapport over de City Deal E-inclusion by Design en het Kenniscentrum verspreidde de bijhorende toolbox en mobiele escapegame. We zetten verder in op het bijhouden van sociale rechten voor in de rechtenverkenner en stimuleerden het gebruik. Ook binnen de andere thema's stond kennisdeling en het verspreiden van inzichten centraal. Op de volgende pagina's volgt een uitgebreidere toelichting bij elk thema binnen het programma.

Automatische rechtentoekening

Na verschillende snuffelrondes besloot de werkgroep Automatische Rechtentoekening in het voorjaar van 2021 om zich te richten op de optimalisatie van de toekenning van het leefloon. Ook in 2025 lag de focus op de technische ontwikkeling van een algoritme dat dossierbehandelaars kan ondersteunen door automatisch een advies te formuleren bij leefloondossiers. Het uitgangspunt is dat een algoritme, gevoed door de beschikbare gegevens in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid, onmiddellijk een onderbouwd advies kan genereren over het al dan niet toekennen van een leefloon. Dit concept botste eerder op juridische uitdagingen. Daarom startte het Agentschap Binnenlands Bestuur in 2024, samen met de werkgroep, een nieuw haalbaarheidsonderzoek naar zowel de juridische als de technische mogelijkheden van deze aanpak. De resultaten van dit onderzoek zullen richting geven aan een vervolgtraject. Parallel voerde de KU Leuven, met ondersteuning van het Kenniscentrum, een vignettenonderzoek uit om de praktische haalbaarheid van een automatisch advies verder te toetsen.

City Deal Rechtenverkenner 2.0

In de werkgroep Rechtenverkenner werd besloten samen te werken aan een nieuwe versie van Rechtenverkenner.be, wat een unieke en kwalitatieve bron met actuele informatie over sociale rechten moest worden. De primaire focus lag daarbij op intermediairs en hulpverleners. Eind 2023 was een bètaversie van de Rechtenverkenner beschikbaar. Deze versie werd in het voorjaar van 2024 in nauwe samenwerking met de werkgroep Rechtenverkenner van het Kenniscentrum getest. Op 10 september 2024 werd een eerste versie van de nieuwe Rechtenverkenner gelanceerd met daarin ook de lokale sociale rechten van 12 centrumsteden.

In 2025 werd verder ingezet op de communicatie over de lokale producten- en dienstencatalogus (LPDC). Steden en OCMW's werden aangemoedigd om hun sociale rechten in te voeren in deze catalogus. Samen met Agentschap Binnenlands Bestuur en Digitaal Vlaanderen werd verder gewerkt aan het vereenvoudigen van de invoer met behulp van templates, gestandaardiseerde voorwaarden en uitgebreide instructies. Daarnaast werd gewerkt aan een automatische koppeling met lokale productoverzichten. In afzonderlijke workshops, georganiseerd door Departement Zorg, en in de werkgroep Rechtenverkenner evalueerden we samen de eerste versie van de tool en formuleerden we verbetervoorstellen.

[→ JE VINDT HIER DE RECHTENVERKENNER](#)

Met de toekenning van de Vlaamse subsidie voor het project 'E-inclusion by Design' werd in 2022 de eerste Vlaamse City Deal een feit. In deze City Deal focusten we op het ontwikkelen van werkvormen voor lokale overheden om de eindgebruikers zo centraal mogelijk te zetten bij de ontwikkeling en implementatie van digitale dienstverlening. Via opleiding en experiment werd een concrete toolbox op maat van lokale overheden ontwikkeld. Onder leiding van stad Gent/District09 gingen alle centrumsteden en de VGC aan de slag met de principes van Human Centered Design, waarbij ze elk experimenten opzetten in het ontwikkelproces van twee producten of dienstverleningen.

Na de definitieve oplevering in 2024 zette het Kenniscentrum in 2025 verder in op de eindrapportage en vooral op de verspreiding van de eindproducten. Het Kenniscentrum stond in voor de verdeling van de fysieke toolbox mensgericht ontwerpen. Daarnaast zorgden we voor de verdeling van de in het project ontwikkelde escapegame en werkten we mee aan trainingen over de toolbox en de escapegame.

Als kers op de taart werd deze City Deal in 2025 beloond met de World Smart City Award in de categorie Governance & Economy op het Smart City Expo World Congress in Barcelona.

[→ JE VINDT HIER HET EINDRAPPORT](#)

[→ JE VINDT HIER DE TOOLBOX](#)

[→ JE VINDT HIER DE ESCAPEGAME](#)

City Deal E-inclusion by Design

Duurzame lokale energieproductie

Binnen dit speerpunt werd er in de periode 2022-2024 gewerkt aan het thema energiedelen in appartementen. Sinds 2025 zetten we deze werkgroep op afroep in om kennis- en demonstratietrajecten opgezet door centrumsteden te valoriseren na afloop van het project. Ook tijdens een traject kunnen concepten of eerste resultaten afgetoetst, gedeeld en verrijkt worden onder peers. Het Kenniscentrum reikt de steden hiervoor een geschikt format aan.

Met het Interreg COPPER-project van Stad Gent en Stad Antwerpen beten we de spits af. Binnen dit project gaat men onder meer aan de slag met Lokale Energie Actieplanning (LEAP's). Dit zijn strategische plannen waarmee lokale besturen hun energiebeleid vormgeven op maat van hun context. Ze bundelen inzichten, tools en acties rond energieopwekking, flexibiliteit, opslag, mobiliteit en samenwerking met netbeheerders en burgers. We organiseerden 2 infosessies over het onderwerp met toelichting van Stad Antwerpen en Stad Gent, en dit voor experts energie, openbaar domein, patrimonium en mobiliteit. Vervolgens gingen we in een eerste werksessie onder begeleiding van VITO op zoek naar welke beleidsdomeinen en personen van belang zijn om een LEAP op te stellen en waar deze beleidsplanning aan raakt en impact op heeft. Na de tweede werksessie, die plaatsvindt in 2026, ontvangen de deelnemende steden een handreiking voor de opmaak van een LEAP.

Ook organiseerden we een informatiemoment over Smart Cities Marketplace (SCM) onder leiding van VITO. SCM is een initiatief van de Europese Commissie dat steden en gemeenten kosteloos verder helpt met projecten rond energie, mobiliteit en ICT. In het aanbod zit o.a. gratis technische assistentie en 1-op-1 consultancy. Het Kenniscentrum reikt de steden een opportuniteit aan om projectideeën te bespreken en samen te brengen in één aanvraag voor assistentie.

→ [JE VINDT HIER MEER OVER LOKAAL ENERGIE ACTIEPLAN](#)

→ [JE VINDT HIER MEER OVER SMART CITIES MARKETPLACE](#)

Lerend Netwerk InnoFiNS

InnoFiNS, een FWO onderzoeksproject van Universiteit Antwerpen en Universiteit Hasselt, onderzoekt innovatieve vormen van financiering in intense multidisciplinaire samenwerking tussen onderzoek en praktijk. Eén van de deliverables van InnoFiNS was het organiseren van een lerend netwerk samen met het Kenniscentrum. Door middel van dit lerend netwerk van (stedelijke) experts in ruimtelijke planning, waterbeheer en financieel beheer, willen we kennis opbouwen door informatie, ideeën en adviezen uit te wisselen. We proberen daarbij om cross-functionele, cross-team en cross-silo samenwerking te stimuleren om zo nieuwe zaken te leren, best-practices te delen, belangrijke struikelblokken en uitdagingen te identificeren en aan te pakken, enz.

Na de opstart van het lerend netwerk in het najaar van 2023, vond in 2025 een laatste sessie plaats met de stedelijke experts. We zoomden deze keer in op corporate social responsibility (CSR) en de rol van bedrijven in investeringen voor klimaatadaptatie. In het living lab Antwerpen werd onderzocht hoe private financiering door bedrijven natuurgebaseerde oplossingen kan faciliteren alsook de mogelijkheden van een platform op basis van distributed ledger technology, soms beter bekend onder de noemer 'blockchain'. Vervolgens lieten we het licht schijnen op het Natuurpark Rivierenland. Binnen dit samenwerkingsverband van lokale overheden, Natuurpunt en agentschappen leeft de ambitie om een innovatief financieel draagvlak uit te rollen, onder meer via het concept van 'Business for Nature'. Het eindcongres 'Financieren van groenblauwe infrastructuur in Vlaanderen', dat plaatsvond in september, werd goed bijgewoond door de leden van het lerend netwerk. Begin 2026 levert het onderzoeksconsortium het beleidsrapport op met tal van aanbevelingen.

Op de website van InnoFiNS vind je meer informatie over InnoFiNS, de conceptnota's van de verschillende living labs en het beleidsrapport.

→ JE VINDT DE WEBSITE VAN INNOFINS HIER

An aerial night view of a city street intersection, overlaid with a glowing blue digital network of lines and nodes. The network consists of various icons like a Wi-Fi symbol, a location pin, and a brain, connected by thin lines. The background shows cars on the road and city buildings under a dark sky.

Smart Flanders

Het Smart Flanders-programma van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB), mede ondersteund door het Kenniscentrum en de centrumsteden zelf, zette zich in om gedeelde, stedelijke uitdagingen aan te pakken met innovatieve oplossingen. Hierbij lag de nadruk op datagedreven beleid. De werking van het Smart Flanders-programma is opgebouwd uit 3 pijlers: (1) het opzetten of ondersteunen van oplossingsgerichte projecten aan de hand van een samenwerking tussen lokale besturen en Vlaamse entiteiten (met personele en financiële ondersteuning vanuit de Vlaamse overheid), (2) onder het motto ‘het warm water niet opnieuw uitvinden’ reeds opgedane kennis verspreiden onder lokale besturen en (3) een maandelijkse stuurgroep met zandloperoverleg waar centrumsteden en Vlaamse entiteiten elkaar bereiken. Gezamenlijk werken deze 3 pijlers aan transversale thema’s. In 2024 en 2025 werd gewerkt aan het deelprogramma ‘lokaal datagedreven mobiliteitsbeleid’ dat alle betrokken initiatieven bundelt. In 2025 startte het traject ‘datagedreven klimaatbeleid’ op, dat resulteerde in enkele concrete projectvoorstellen. Vanaf 2026 valt de Vlaamse financiële en personele ondersteuning van ABB echter weg, waardoor we bij de eventuele implementatie van deze projectvoorstellen op zoek zullen moeten gaan naar een nieuwe invulling in de toekomst.

→ JE VINDT HIER MEER OVER HET SMART FLANDERS-PROGRAMMA

Stadsgenoten

‘Stadsgenoten’ verwijst naar het meerjarig traject (2018-2023) van het Kenniscentrum dat focuste op het stedelijk samenleven in diversiteit. Diversiteit is niet iets waar je voor of tegen bent, diversiteit in de centrumsteden is simpelweg realiteit. In 2025 werd het manuscript van de publicatie Stadsgenoten afgewerkt en werd de zoektocht naar een uitgever gestart. De publicatie zal in het najaar van 2026 via de boekhandel en de online verkoopkanalen van de uitgever verkocht worden.

[→ JE VINDT HIER MEER INFORMATIE OVER STADSGENOTEN](#)

Herijkingsopdracht Digitale transitie

Sinds de denkdag in 2022 is het stedelijk digitale landschap ingrijpend gewijzigd. Initiatieven als Gemeente zonder Gemeentehuis, VLAIO City of Things en ook het speerpuntenprogramma van het Kenniscentrum hebben de digitale transitie in de centrumsteden in beweging gezet. Tegelijk worden we geconfronteerd met de onomkeerbare opmars van artificiële intelligentie, die ook een plaats krijgt in digitale dienstverlening. Digitale transitie is inmiddels uitgegroeid tot een strategische prioriteit voor centrumsteden.

Daarom besloot het Kenniscentrum de inzichten uit 2022 grondig te herbekijken en het programma Digitale Transitie voor 2025 en 2026 een nieuwe invulling te geven. Op basis van uitgebreide consultaties met steden, Vlaamse administraties en andere partners werden 7 werksporen geselecteerd die samen de digitale maturiteit van steden moeten verbreden en verdiepen. Verbredende sporen richten zich op cultuurverandering binnen organisaties, zoals het structureel verankeren van mensgericht ontwerpen, het uitbouwen van een organisatiebrede aanpak rond digitale veiligheid en het versterken van de positie van steden binnen het Europese digitale ecosysteem. Verdiepende sporen focussen op specifieke bouwstenen van digitale transformatie, waaronder de implementatie en governance van productencatalogi, het vertalen van complexe Europese regelgeving naar de stedelijke praktijk, het opzetten van datawarehouses en het verkennen van de mogelijkheden van Local Digital Twins. Daarnaast wordt de vraag gesteld of een apart werkspoor rond artificiële intelligentie nodig is, gezien de groeiende impact van AI op dienstverlening en organisatieontwikkeling.

→ JE VINDT HIER EEN NOTA ROND DE HERIJKINGSOPDRACHT

Go up and never stop

Lerend netwerk Mensgericht ontwerpen van dienstverlening

Voortbouwend op de voluntaristische, open en eerlijke dynamiek in de gezamenlijke coaching sessies tijdens de City Deal E-inclusion by Design en de bilaterale contacten die nadien gelegd werden, wilden we met de deelnemers aan de Deal een lerend netwerk oprichten. In 2025 organiseerden we een eerste sessie met een nieuw lerend netwerk 'Mensgericht ontwerpen van dienstverlening' en brachten we de deelnemers van de City Deal opnieuw samen. Op de startvergadering blikten we samen met de deelnemers aan de City Deal en andere medewerkers betrokken bij het ontwerpen van digitale dienstverlening terug op de resultaten van de City Deal en gingen we verder in op het inzetten van de ontwikkelde tooling. Deze werkgroep biedt een uitgelezen kans om samen met steden en betrokken partners zoals Knight Moves, Twisted Studio en het Agentschap Binnenlands Bestuur na te denken over toekomstige noden. Het Kenniscentrum zal hier vanaf 2026 een actieve rol opnemen als verbinder en facilitator, en als bewaker van de opgebouwde kennis binnen het bredere netwerk van steden.

Werkgroep NIS2

Vanaf het najaar van 2025 ondersteunt het Kenniscentrum, op vraag van verschillende centrumsteden, de opstart van een werkgroep rond de NIS2-richtlijn. Deze werkgroep heeft als doel om kennis, documentatie en werkwijzen uit te wisselen over de specifieke verplichtingen en maatregelen die voortvloeien uit de Europese NIS2-richtlijn en de omzetting ervan in Belgische wetgeving. Daarbij vertrekken we bewust vanuit de concrete praktijken en noden van de steden, waarbij tijdens elke sessie één of meerdere thema's grondig worden uitgediept.

In 2025 lag de nadruk op het in kaart brengen van de belangrijkste vragen en behoeften rond NIS2 binnen de centrumsteden. Elke deelnemer lichtte de eigen uitdagingen toe en op basis van vooraf ingezonden top-3-lijstjes werd een eerste prioriteitenlijst opgesteld met de meest voorkomende noden. Vervolgens werden deze prioriteiten gezamenlijk verfijnd en vastgelegd. Om een vlotte en correcte informatiedoorstroming te garanderen, worden ook het Agentschap Binnenlands Bestuur en het Vlaams Centrum voor Digitale Veiligheid (VCDV) structureel betrokken bij de werkgroep.

**Life+ Integrated
Projects Climate Action:
project BE-REEL! –
lokale langetermijn
renovatiestrategie**

BE-REEL! is een LIFE geïntegreerd project dat liep van 2017 tot 2024. Hierin werkten verschillende partners waaronder de steden Antwerpen, Mechelen en Gent aan verscheidene ambitieuze deelprojecten met een focus op het versnellen van de renovatiegraad van residentiële gebouwen. Het Kenniscentrum stond binnen dit project in voor de organisatie van een disseminatieprogramma voor de lokale besturen. Zo werd er in 2024 een draaiboek uitgebracht, een masterclass voor lokale besturen georganiseerd en een conferentie specifiek over lokaal renovatiebeleid georganiseerd. In 2025 werd de inhoudelijke en financiële eindrapportage opgeleverd en werd de website van BE-REEL! opgeladen met de eindproducten van alle partners rond het opschalen van duurzame renovaties en de beleidsaanpak.

→ JE VINDT HIER ALLE OPNAMEN EN PRESENTATIES VAN DE CONFERENTIEREEKS

Uitwisseling plan van aanpak klimaatuitdaging publiek patrimonium

De Europese Green Deal (2019) en de Europese Klimaatwet (2021) bepalen dat alle gebouwen, dus ook de stadsgebouwen, klimaatneutraal moeten zijn tegen 2050. De Vlaamse Regering valideerde dit in 2020 in de langetermijn renovatiestrategie voor gebouwen 2050 en keurde in 2021 het Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP) goed. Via dit pact vraagt de Vlaamse overheid het engagement van lokale besturen om bovenstaande ambities te realiseren voor hun eigen patrimonium en infrastructuur, in ruil voor bijkomende middelen en ondersteuning. In de praktijk betekent dit een engagement om tegen 2030 55% CO2 te besparen (ten opzichte van 2015) en jaarlijks 3% primaire energie te besparen. Hier zal het niet bij blijven; wetgeving die in de pijplijn zit zal lokale overheden stelselmatig verplichten tot meer voor de eigen gebouwen. Omdat de uitdaging voor steden zowel budgettair als operationeel groot is, besliste het dagelijks bestuur in de schoot van het Kenniscentrum een werkgroep op te richten voor directies patrimonium van de steden en VGC, die de wens uitdrukten om intervisie te organiseren.

→ JE VINDT HIER MEER INFORMATIE OVER DE WERKZAAMHEDEN

Klimaatgovernance

Het Kenniscentrum startte het programma Klimaattransitie in 2023 op om wat lokaal reeds gebeurt op klimaatvlak te versterken en de lokale ambities verder te ondersteunen door middel van samenwerking, kennisdeling, optimalisaties en het aanreiken van tips en tools. Dat resulteerde reeds in verschillende werksporen, die de voorgaande jaren al van start gingen. Omdat steden een steeds belangrijkere rol spelen om de negatieve impact van klimaatverandering tegen te gaan, wensten de centrumsteden ook vanaf 2024 in te zetten op het werkspoor Klimaatgovernance. Stedelijke klimaatgovernance omvat het geheel aan maatregelen om in samenwerking met diverse actoren klimaatdoelstellingen te formuleren en ze te monitoren, invloed en autoriteit uit te oefenen op relevante stakeholders en de stedelijke klimaatplanning, en implementatieprocessen te managen om op die manier de klimaatrisico's te beheersen. De doelstelling van dit klimaatgovernancetraject is tweeledig: (1) het in kaart brengen van de maturiteit van klimaatgovernance bij de steden (AS IS), alsook de belangrijkste aanbevelingen naar de toekomst toe (TO BE), en (2) de steden vervolgens de komende jaren ondersteunen bij het aan de slag gaan met deze aanbevelingen. In 2025 maakte het Kenniscentrum daarom door middel van een eerdere, grondige analyse een samenvattend rapport op dat de resultaten van de AS IS, goede praktijken, een benchmark en de aanbevelingen, verder vertaald in concrete, geprioriteerde werkpakketten, bundelt. Sinds september 2025 ondersteunt het Kenniscentrum nu de steden in de gezamenlijke implementatie van deze werkpakketten om zo de maturiteit van klimaatgovernance te verhogen en de pijnpunten weg te werken. Zo richtten we in 2025 reeds 2 werkgroepen op, bestaande uit enkele trekkers uit de steden onder leiding van het Kenniscentrum, die acties formuleren en deze aanpakken. De komende jaren plannen we ook met de andere werkpakketten gezamenlijk en stelselmatig aan de slag te gaan.

**→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN DE WERKZAAMHEDEN
BINNEN DE WERKGROEP KLIMAATGOVERNANCE**

CapaCITIES 2.0

Het Kenniscentrum is projectpartner in het transnationale EU-project CapaCITIES 2.0. In het project, dat in het voorjaar van 2025 startte voor een periode van twee jaar, worden drie belangrijke trajecten geïdentificeerd: (1) versnellen van samenwerking en verdiepen van kennisuitwisseling binnen de transnationale EU-stedenmissie alliantie, (2) effectieve ondersteunende structuren implementeren, en (3) benutten van synergieën tussen klimaatneutrale en slimme stadsinitiatieven in Europa en daarbuiten.

Als Kenniscentrum nemen we deel aan uitwisselingsvormen met andere landen zoals informele uitwisselingen, wederzijdse leeroefeningen, transitielabs, peer-to-peer leren, enz. Ook stimuleren en ondersteunen we de oprichting van een nationaal/regionaal platform en ondersteunende structuren voor de uitvoering van de EU-stedenmissie, en breder voor de centrumsteden die klimaatneutraliteit beogen tegen 2050.

→ [JE VINDT HIER EEN PRESENTATIE OVER CAPACITIES 2.0](#)

Het Kenniscentrum als gesprekspartner voor de Vlaamse Regering en de minister bevoegd voor stedenbeleid en zijn/haar administratie

Het Kenniscentrum werkte ook in 2025 op diverse wijzen samen met de Vlaamse overheid. Met Vlaams minister Crevits, bevoegd voor stedenbeleid, en het Agentschap Binnenlands Bestuur - Team Stedenbeleid is er sprake van een bevoorrechte relatie, wat zich concreet vertaalt in een structureel overleg. Daarnaast werd het Kenniscentrum uitgenodigd om deel te nemen aan een aantal initiatieven van de Vlaamse overheid. In de mate dat die verband hielden met de programma's uit het meerjarenprogramma 2022-2026 ging het Kenniscentrum op die uitnodigingen in. Meer algemeen volgde het Kenniscentrum de ministeriële initiatieven op het niveau van de Vlaamse Regering die raakpunten vertoonden met programmasporen uit dit meerjarenplan.

[→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT](#)

A collection of paper airplanes on a blue background. Most are white, but one is red and is positioned on the right side, with a dotted white line trailing behind it as if it has just been launched. The white airplanes are scattered across the upper and middle sections of the page.

Communicatie

We leven in een tijd waarin informatie van alle kanten op ons af komt. Ook de centrumsteden hebben te maken met een grote stroom aan nieuws, oproepen en initiatieven. Daardoor kan het soms lastig zijn om door het bos de bomen te zien. Het Kenniscentrum wil de steden ondersteunen bij het filteren van de informatietoevloed en cureert informatie op maat. We hanteren daarbij verschillende digitale kanalen waarmee we de steden, maar ook andere partners en stakeholders, bereiken. We delen nieuwsberichten via onze website, in ons maandelijks nieuwsbulletin en op ons LinkedIn-kanaal. In het voorjaar van 2026 gaat de nieuwe website van het Kenniscentrum live.

[→ JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN ALLE INITIATIEVEN](#)

Het veranderende speelveld vraagt een andere overheid

Sinds 2016 brengt het Kenniscentrum wekelijks een studie, publicatie of boek onder de aandacht rond maatschappelijke / stedelijke vraagstukken of beleidsopgaven.

→ [JE VINDT HIER DE OOGST VAN 2025](#)

Afrekening 2025

Het Kenniscentrum heeft in 2025 haar werking gefinancierd met een budget van 536.718,78 euro.

[→ JE VINDT HIER DE AFREKENING](#)

Colofon

redactie	Kenniscentrum Vlaamse Steden
Vormgeving	Zeppo
foto's	Coverbeeld: ©Engin Akyurt Pagina 3 : ©Adisake Talesoon Pagina 4 : ©Marek Uliasz Pagina 5 : ©Freepik Pagina 6 : ©Malte Mueller Pagina 7 : ©Shazaf Zafar Pagina 8 : ©Fascinadora Pagina 9 : ©Somkid Thongdee Pagina 10 : ©Europese Commissie Pagina 11 : ©Kalei de Leon Pagina 12 : ©Depositphotos Pagina 13 : ©8photo Pagina 14 : ©Kenniscentrum Vlaamse Steden Pagina 15 : ©Fluvius Pagina 16 : ©Wirestock Pagina 17 : ©Metamorworks Pagina 18 : ©Rahul Pandit Pagina 19 : ©Kelly Sikkema Pagina 20 : ©Fab Lentz Pagina 21 : ©Who Is Danny Pagina 22 : ©Yevhen Smyk Pagina 23 : ©Luis Alvoeiro Quaresma Pagina 24 : ©Shane Rounce Pagina 25 : ©Emily Jefferies Pagina 26 : ©Freepik Pagina 27 : ©Freepik Pagina 28 : ©Stad Gent Pagina 29 : ©Grant Faintt

Er is geen moeite gespaard om de auteursrechten van het fotomateriaal te traceren, wanneer u echter denkt rechthebbende te zijn gelieve dan de uitgever te contacteren.

v.u. Annik Bogaert, Kenniscentrum Vlaamse Steden
Bischoffsheimlaan 1-8 – 1000 Brussel